

Радмила Н. Тасић (1973 -)
Библиотека града Београда
radmila.tasic@gmail.com

Оригинални научни рад
УДК 016(051.053.6)(497.11)"1918/1941"
016:087.5(497.11)"1918/1941"
https://doi.org/10.18485/nbks_sb.2021.33.38.12

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ АНАЛИТИЧКЕ И АНОТИРАНЕ БИБЛИОГРАФИЈЕ ОМЛАДИНСКЕ МЕЂУРАТНЕ ПЕРИОДИКЕ¹

Сажетак: Овај рад представља методологију израде аналитичке и анотиране библиографије омладинске међуратне периодике, као и исцрпну анализу библиографских јединица према УДК групама. Библиографија је рађена *de visu*, према *Међународном стандардном библиографском опису саставних делова*². Према заступљеним темама може се закључити да су интересовања младих људи међуратног доба била усмерена на књижевност и актуелна политичка дешавања у земљи и свету, а да је промоција идеје „интегралног југословенства“ спровођена упоредо са сузбијањем права на изражавање „племенских“ националних и културних идентитета. Доминантна тема о којој се жустро расправљало на страницама омладинске периодике је однос омладине према раду, њеним моралним вредностима и друштвеној одговорности према будућности државе. Такође, различити услови живота и рада младих на селу и и граду доводили су до њиховог међусобног неразумевања и супротстављања ставова. Од окончања Великог рата, па да избијања Другог светског рата, југословенска идеја је имала све мањи број присталица, а национализам је јачао на целој територији Краљевине Југославије.

Кључне речи: омладинска периодика, аналитичка библиографија, анотирана библиографија, југословенска идеја.

¹ Рад је прерађен одломак докторске дисертације „Омладинска међуратна периодика – студија и библиографија”, одбрањене на Филолошком факултету у Београду 14. 7. 2016. године.

² ISBD (CP) - International Standard Bibliographic Description for Component Parts

Увод

У другој половини 20. века научна и стручна јавност се није детаљније бавила истраживањем друштвених, културних и економских прилика између два светска рата. Почетком 21. века неоправдано запостављане личности и догађаји привукли су пажњу великог броја истраживача. Омладинска међуратна периодика представља јавности културно-историјске, друштвено-политичке и привредно-економске прилике које су утицале на формирање ставова, идеја и етичких принципа младих људи тога доба.

Омладинска периодика у периоду између два светска рата

Термин омладинска међуратна периодика се односи на часописе који су излазили од завршетка Великог рата 1918. до почетка Другог светског рата 1941. године. Библиографија укључује часописе са српскохрватског говорног подручја који су се бавили актуелним проблемима југословенске омладине. Избор наслова био је ограничен њиховом доступношћу³. Одабрани часописи хронолошки покривају целокупан међуратни период, па се може стећи целовита слика живота и потреба омладине⁴. Часопис младих француских студената југословенског порекла, *Гласник југословенске омладине*, иако је излазио у Паризу, без дилеме, тематски припада корпусу југословенске омладинске периодике. У библиографији су заступљени чланци који су објављени у следећим часописима: *Гласник југословенске омладине*⁵, *Искра : омладински просветно-књижевни и забавни лист*⁶, *Искра : књижевно научни оmlа-*

³ Омладинска међуратна периодика ближи се стогодишњици свога постојања, па нису сви бројеви сачувани.

⁴ *Гласник југословенске омладине* се први пут појавио 1918, вршачка *Искра* 1924, *Једро* 1924, *Млада Босна* 1928, београдска *Искра* 1930, *Јужнословенска искра* 1930, *Народна омладина* 1934, *Нова Србадија* 1940. и *Реч* 1941.

⁵ Излазио је од новембра 1918. до маја 1919. године у Паризу, у Rue d'Assas бр. 118. Примерак је коштао 0,60 француских франака. Тромесечна претплата је износила 1,5, шестомесечна 3, а годишња 6 франака.

⁶ Излазила је од 1. јануара 1930. до 1. јуна 1930. године у Београду. Од трећег броја часопис је излазио првог и петнаестог у месецу. Претплата за три месеца била је 12, за пола године 24, а за годину дана 50 динара. Уредништво и администрација

дински часопис⁷, *Једро : омладински књижевни часопис*⁸, *Јужнословенска искра : орган Јужнословенске омладине*⁹, *Народна омладина : независно гласило југословенске интелектуалне омладине*¹⁰, *Нова Србадија : часопис за сва омладинска питања*¹¹, *Млада Босна : часопис за омладину*¹² и *Реч : лист за друштвена, културна и омладин-*

Искре налазили су се у Которској улици бр. 27. у Београду. Уредник часописа је био Живко М. Јовановић, а чланови редакционог одбора Дора Д. Пилковић, Радмило М. Мићић, Миленко Ј. Пеурача, Петар М. Павловић, Владислав Т. Поповић, Југ М. Ракић.

⁷ Излазила је месечно од маја до јуна 1924. године у Вршцу. Редакција се налазила у Карађорђевој улици бр. 34.. Појединачни број часописа коштао је 5 динара, а годишња претплата износила је 50 динара. Уређивали су га Драгутин В. Чидић и Иван В. Чидић, а власник је био Јосиф К. Чешљаревић.

⁸ Излазило је од септембра до децембра 1924. године у Београду. Уредник и власник овог књижевног часописа био је Милорад В. Ђорђевић. Одговорни уредник другог броја часописа био је Милорад З. Вуловић, а трећег и четвртог Стојан Николић. Поред наслова и поднаслова часописа, на корици се налазио садржај броја. Редакција листа била је у улици Краља Милутина бр. 97. Цена једног броја била је 5 динара. У претплати су три броја часописа коштала 15, а шест бројева 30 динара. *Једро* је излазило месечно на једном штампаном табаклу. Чланци у часопису нису били груписани по рубрикама.

⁹ Излазила је од 15. јуна 1930. до 7. јануара 1934. године у Београду. Примерак је коштао 2 динара, а претплата за 3 месеца 12, за 6 месеци 22, за годину дана 40 динара, а за иностранство 80 динара годишње. Уредништво и администрација листа налазили су се у Пашићевој улици бр. 20, а касније у Балканској бр. 4, у Краљице Наталије бр. 74. и Сазоновој 71. у Београду.

¹⁰ Излазила је од 15. марта 1934. до 21. март 1936. године у Загребу сваког првог и петнаестог у месецу. Од првог броја 1935. године часопис нема поднаслов, а од јануарског броја 1936. поднаслов часописа је *студентски културно-политички лист*. Уредништво и управа листа налазили су се у Боговићевој улици број 7. Од првог броја 1934. године примерак часописа је коштао 2 динара. Полугодишња претплата 15, а годишња 30 динара. Од почетка 1935. године претплата је износила годишње 45 динара, полугодишње 25 динара, поједини примерак коштао је 5 динара. За студенте и средњошколце годишња претплата 30, полугодишња 15, а поједини примерак 5 динара. Уредник и власник био је Љубиша Николић, а штампар Рудолф Полановић.

¹¹ Излазила је од априла 1940. до марта 1941. године у Београду почетком месеца, осим августа и септембра. Главни и одговорни уредник часописа је био Војин М. Андрић, докторанд права, а уређивачки одбор су чинили Милорад М. Драшковић, студент права и Ђорђе М. Стефановић, студент технике. Годишња претплата је износила 50, а полугодишња 25 динара. Један број часописа је коштао 5 динара. Уредништво и администрација часописа су се налазили на Престолонаследниковом тргу 16/5 у Београду.

¹² Излазила је од фебруара 1928. до октобра 1931. године. Од маја 1929. године часопис мења поднаслов, па уместо *часопис за омладину* постаје *омладински преглед и књижевни забавник*. Од јануара 1930. постаје нова књижевна ревија. Уредник је био Бранко Ст. Кебељић, професор Учитељске школе у Сарајеву.

ска питања¹³. Осим *Једра*¹⁴ и *Јужнословенске искре*¹⁵, библиографија обухвата све бројеве наведених часописа.

Комплетна библиографија је рађена *de visu*, према *Међународном стандардном библиографском опису саставних делова* односно ISBD (CP). Све библиографске јединице имају УДК индекс, стандардизован библиографски опис и анотацију. Библиографске јединице су сређене према Универзалној децималној класификацији (УДК)¹⁶, а у оквиру истих УДК индекса азбучно према одредници коју чини презиме и име аутора или наслов чланка. Уколико више чланака има исти УДК индекс и истог аутора, библиографске јединице су разврстане хронолошки односно према години излагања, броју часописа и датуму излагања. На крају библиографског описа сваке јединице налази се анотација чија је улога да истраживачима представи садржај описиваног чланка. Обим анотације зависи од садржаја и дужине самог чланка. Цитирање краћих делова садржаја чланка у анотацијама у функцији је представљања аутентичног духа и језика међуратног доба. У самом библиографском опису подаци су идентични извору, а одредница је писана савременим правописом. Паралелном употребом ћирилице и латинице, омладинска међуратна периодика допринела је изградњи и јачању јединствене југословенске културе и националне свести. Бројни часописи равноправно користе ћирилично и латинично писмо до те мере да половину наслова пишу једним, а наставак другим писмом.¹⁷

Поред назива часописа, месеца и године издавања, на корици се налазио садржај броја, име уредника и цртеж Романа Петровића. Сарадници су били угледни професори и студенти: Владимир Ђоровић, Стево Марковић, Перо Слијепчевић, Боривоје Јевтић, Марко Марковић и многи други. Редакција листа налазила се у Краља Твртка бр. 1 д. Годишња претплата износила је 80, за ђаке 60, за иностранство 120 динара.

¹³ Излазила је од 12. јануара до 17. марта 1941. године у Београду. Уредништво је најавило да ће лист излазити сваких двадесет дана, осим јула и августа. Уредник часописа био је Радољуб Лазаревић, студент права. Редакција листа налазила се у Симићевој улици бр. 2. Појединачни број листа је коштао 2 динара. Поред назива часописа, података о излагању, на насловној страни се налазио садржај броја.

¹⁴ Изворна публикација није била доступна, па библиографија не обухвата први број часописа *Једро*.

¹⁵ Бројеви 39, 40, 54-60 часописа *Јужнословенска искра* нису били доступни, па нису укључени у ову библиографију.

¹⁶ UDC - *Universal Decimal Classification*

¹⁷ Овако изгледа наслов чланка „Апел svima južnoslovenskim omladincima i svim iskrenim južnoslovenima”. *Јужнословенска искра: орган Јужнословенске омладине*. Год. 1, бр. 2 (1930): 15.

Анализа садржаја часописа према УДК групама

Аналитичка библиографија садржи 2779 библиографских јединица које су распоређене у девет у УДК група. Париски *Гласник југословенске омладине* имао је 134, вршачка *Искра* 33, *Једро* 22, *Млада Босна* 423, београдска *Искра* 269, *Јужнословенска искра* 1367, загребачка *Народна омладина* 311, *Нова Србадија* 175 и *Реч* 45 библиографских јединица. Распоред библиографских јединица према УДК истиче тематску разноврсност уврштених чланка.

Првој групи УДК индекса 0 – *Наука и знање уопште. Документација. Библиотекарство. Институције* припада 429 библиографских јединица. На самом почетку библиографије налази се неколико чланака под називом Белешке који садрже кратке информације о дешавањима у земљи и свету. Следе чланци о важности науке и проналасцима који олакшавају живот и рад људи. Рубрика Књиге и листови доноси обавештења о новообјављеним књигама и часописима. Следи неколико чланака о важности формирања јединствене југословенске националне свести и културе.

У циљу унапређења просветних и културних прилика у сеоским срединама, млади иницирају оснивање читаоница и библиотеке. Око 180 библиографских јединица доноси приказе појединих бројева или бележи покретање нових наслова часописа. Периодика бележи одржавање бројних књижевних вечери чији је циљ подизање националне и културне свести народа.

Омладина међуратног доба је са великом пажњом пратила спољно-политичка дешавања. Неколико чланака бележи рад појединих европских политичара на уједињењу свих европских земаља у циљу превазилажења актуелне политичке и економске кризе.

Живот и рад младих између два светска рата одвијао се у оквиру бројних удружења: литерарна, скаутска, трезвењачка, соколска, техничка, шаховска, медицинска, културна, просветна, социјална, исељеничка и фотографска. Преко 100 библиографских јединица бележи информације о различитим облицима организовања младих.

У жељи да помогну напретку новоосноване југословенске државе и допринесу решавању бројних друштвених проблема, млади организују интернационалне конгресе. Бројни чланци сведоче о интензивној сарадњи југословенске, јужнословенске и свесловенске омладине.

Непосредно по завршетку Великог рата, млади организују уметничке изложбе широм земље. Активност уметничког удруже-

ња *Лада* доприноси формирању духовног јединства југословенских уметника. У павиљону *Цвијете Зузорић* излажу уметници из земље и света. Поред уметничких, филателистичких и туристичких, а у циљу унапређења југословенске привреде, организују се и пољо-привредне изложбе.

Другој групи УДК индекса 1 - *Филозофија. Психологија. Логика. Етика* припада 110 библиографских јединица. Закупљеност младих практичним проблемима потврђује свега неколико чланака о смислу слободе и вредности живота. Свега четири чланака се бави филозофским системима: Џејмса Марка Болдвина, Артура Шопенхауера, Карла Маркса и далматинског филозофа Патриција. Неколико чланака о етнопсихологији, хипнотизму и графологији сведочи о настојањима редакције да привуче најширу читалачку публику. Свега четири чланка из области логике разматрају начине мишљења у природним наукама.

Бројни чланци о етици баве се карактером појединца, а уредници покушавају да утичу на јачање моралних принципа омладине. Напредак земље зависи од спремности појединца да личну корист подреди општем интересу. Свој патриотизам млади треба да докажу радом и слогом. Преко 70 библиографских јединица сведочи о важности ове теме за младе људе тога доба.

Велики број чланака у омладинским часописима бележи ангажовање свих друштвених снага у борби против алкохолизма. Српска православна црква, темпларски ред и бројна трезвењачка омладинска удружења указивала су на штетност алкохола и радила на превенцији овог озбиљног социјалног проблема.

Трећој групи УДК индекса 2 - *Религија* припало је само 11 библиографских јединица. Проблем верске толеранције озбиљно је утицао на стабилност друштвено-политичке ситуације у Краљевини Југославији. Библиографија бележи неколико чланака у којима је представљена историја манастира Вољавче, Раковице, Војиловице и Св. Пантелејмона. Периодика бележи отворену подршку римокатоличке цркве хрватским екстремистима.

Четврта група УДК индекса 3 - *Друштвене науке. Статистика. Демографија. Социологија. Политика. Економија. Право. Јавна управа. Војна питања. Социјална политика. Осигурање. Етнологија* има 859 библиографских јединица.

По завршетку Великог рата, у потрази за бољим животом, најсиромашнији слојеви југословенског становништва напуштају

земљу. По читавом свету оснивају се исељеничка удружења, а југословенска држава улаже извесне напоре да потомци исељеника сачувају национални и културни идентитет. Јавни радници истичу значај упознавања младих људи у расејању са обичајима и традицијом југословенских народа.

Око 25 библиографских јединица бави се руралном и урбаном социологијом. Сиромаштво и тешки услови живота и рада у сеоским срединама подстицали су одлазак младих у град. Уредници омладинских часописа иницирају повратак школоване сеоске омладине у завичај. Радне акције доприносе побољшању животних услова становништва и успостављању међусобног поверења и разумевања између народа и омладине. Интелектуалне и физичке могућности људи не зависе од места становања. У градским срединама постоје бројне могућности да се становништво едукује и прати културне садржаје. Држава има обавезу да сваком појединцу обезбеди подједнаке услове за напредак. Југословенска држава није била у могућности да реши многобројне социјалне проблеме, па млади оснивају бројна удружења са циљем да пруже помоћ угроженим категоријама нпр. омладинске задруге које су проналазиле посао сиромашним студентима из унутрашњости.

У периоду између два светска рата јача утицај комунистичке партије међу југословенском омладином. Омладинска периодика доноси приказе књига које идеализују живот у социјалистичком друштву. Јавно мњење оштро осуђује политичке активности студентата на факултетима, нарочито, уништавање државне имовине. Академска омладина треба да буде покретач промена и најодговорнији део југословенског друштва.

Међуратни период су обележиле велике друштвене промене у свим европским државама. Послератни ентузијам потиснули су ефекти велике светске економске кризе, а буђење фашизма и ширење комунистичких идеја у југословенском друштву негативно су утицали на сваки прогрес. Од омладине се очекивало да одбаци сваки идејни покрет који не одговара духу или интересима југословенских народа.

Предратне генерације не крију своје разочарење понашањем омладине. Мали број јавних личности има позитиван став према животу и раду младих генерација. Око сто библиографских јединица сведочи о важности овог питања у периоду између два светска рата.

По окончању Великог рата омладинска периодика промовисала је очување интегритета и суверенитета новоосноване Краљевине СХС.

У периоду између два светска рата на југословенском простору започета је диференцијација српске нације на македонску, црногорску, муслиманску, касније бошњачку. Водећи интелектуалци међуратног доба износе бројне доказе о непостојању македонске нације.

Југословенска јавност је помно пратила долазак нациста на власт у Немачкој и јачање фашизма у Италији. Фашистичка партија Италије је вршила припреме за предстојећи рат, а аспирације према југословенској јадранској обали није крила. Грађанска права и слободе пола милиона Југословена у Јулијској Венецији, данашња област Горице, Трста, Пуле и Ријеке, била су веома угрожена. Од 1923. до 1931. године укинута је 550 југословенских школа. Краљевим указом од 28. марта 1923. године називи насеља и презимена промењени су у складу са италијанским језиком. Према *Латеранском уговору* католичко свештенство је имало право да служи литургију на матерњем језику. Југословенска влада је тражила да Друштво народа хитно интервенише и заштити грађанска права Југословена у Истри. У Италији 1. септембра 1930. године суђено је седамдесетседморици Југословена, због угрожавања безбедности италијанске државе. Многи од њих су осуђени на смртну казну, а европски политичари нису реаговали на кршење мањинских права Југословена у Италији.

Италија интензивира сарадњу са Албанијом и Бугарском. Убиства и прогони чланова *Земљорадничког савеза*, допринели су великом заокрету у бугарској спољној политици. Сан Александра Стамболијског, да сви Јужни Словени живе у једној држави, није остварен, а нова влада се залагала за успостављање политичке и економске сарадње са фашистичком Италијом. У омладинским листовима се спорадично појављују вести о стицању независности Манџурије и Индије. Библиографија садржи око 240 јединица из области политике. То потврђује да су млади били заинтересовани за актуелна политичка дешавања у земљи и свету.

Одржавање међународних конгреса, објављивање омладинског књижевног стваралаштва, организовање посета и екскурзија, значајно је допринело живој сарадњи и успостављању пријатељских односа младих Словена. Сарадња југословенске и бугарске омладине доприносила је превазилажењу вишевековног непове-

рења. У омладинским часописима су заступљени бројни прилози о културно-историјским знаменитостима и природним лепотама Краљевине Југославије. Такође, на њеним странама су се могли прочитати извештаји о омладинским екскурзијама које су допринеле бољем упознавању младих људи из различитих крајева земље или света.

Значајан простор часопис *Јужнословенска искра* посветио је парламентарним изборима 8. новембра 1931. године. Омладински часописи су пратили борбу политичких странака у земљи и свету.

У време велике светске економске кризе држава позива грађане да штеде. У читавом свету влада велика незапосленост, па владе предузимају различите мере. У циљу рационалнијег распо­ређивања терета кризе, држава предлаже отпуштање жена, чији мужеви раде у државној администрацији. Ова одредба се није односила на неудате жене. Како би се упослио што већи број људи и обезбедила примања већем броју породица, предлаже се смањење радног времена. Јавност оштро осуђује поједине професоре, лекаре, економисте, адвокате, због прековременог рада, јер се на тај начин смањује могућност запошљавања младих. У штампи се могу прочитати предлози да бројни незапослени универзитетски образовани млади људи могу пронаћи посао у сеоским срединама. Велика економска криза је утицала на пословање занатских радњи и угрозила опстанак пољопривредних домаћинства. Држава има обавезу да помогне најсиромашнијим слојевима друштва да превазиђу велику кризу. Она је субвенцијама покушавала да материјално подржи земљорадничке и виноградарске задруге, али и становништво угрожено поплавама, сушама, земљотресима и другим елементарним непогодама. Тридесет библиографских јединица бави се задружним удружењима и њиховом улогом у препороду сеоских средина.

У групи која обухвата чланке из области јавних финансија налази се 27 јединица. Омладинска периодика је пратила пословање банака у земљи и свету, реформе пореског система, предлоге за превазилажење недостатка новца у оптицају и прилагођавање државних буџета ратним приликама.

Привредна ситуација у земљи и свету била је тема 25 чланака, а то сведочи да су економски проблеми привлачили пажњу омладине. Склапањем политичких и привредних савеза владе европских држава су покушале да превазиђу последице велике економске кризе. Европске аграрне земље су оснивањем Мале Антанте насто-

јале да конкуришу великим прекоокеанским извозницима пољопривредних производа. Привредна сарадња може позитивно да утиче на политичке односе европских земаља.

Питање репарационих дугова озбиљно је оптерећивало међународне односе у периоду између два светска рата. После вишегодишњих преговора, Немачка је успела да ратни дуг из Великог рата у износу од 34 милијарде смањи на 3 милијарде.

Педесет библиографских јединица припада области међународне политике. Основано ради очувања мира, у годинама које претходе Другом светском рату, Друштво народа полако губи свој утицај на догађаје на светској политичкој сцени.

Област уставног права је обухватила 44 библиографске јединице. Увођење диктатуре 6. јануара 1929. године допринело је смињавању политичке ситуације у земљи. Септембра 1931. године Краљевина Југославија је постала парламентарна монархија. Пројугословенски оријентисани омладински часописи отворено су подржали кандидатуру Петра Живковића који је на парламентарним изборима у новембру 1931. године добио већину гласова.

По окончању Великог рата у свету је завладала жеља за брзим богаћењем и лаком зарадом. У нади да ће прилози имати васпитну улогу, омладинска периодика објављује вести о кривичним делима људи који су корупцијом нанели штету држави и друштву.

Група 37 – *Образовање* садржи преко 120 библиографски јединица које разматрају проблем образовања у Краљевини Југославији. Образовна и васпитна улога учитеља је веома значајна за напредак целокупног друштва. Учитељи и свештеници су радили на отварању сеоских читаоница, као и на подизању националне и културне свести народа. Посебну пажњу учитељи треба да посвете развијању осећања родољубља код омладине. Велики број прилога односио се на рад основних и средњих школа.

Пета група УДК индекса 5 – *Математика. Астрономија. Физика. Хемија. Геологија. Палеонтологија. Биологија* има само 2 библиографске јединице. Математичке игре и ребуси доприносили су унапређењу интелектуалних капацитета омладине.

Шеста група УДК индекса 6 – *Медицина. Технологија* има 73 библиографске јединице. Вегетаријански покрет је промовисао промену начина исхране, а у циљу едукације становништва издавао је књиге и брошуре. Бројни чланци у омладинској периодици указивали су на штетност дувана на здравље људи.

Прилози у омладинским часописима утицали су на изградњу свести младих о значају шума, доносили практична упутства за обављање пољопривредних радова, бележили штете од елементарних непогода и промовисали савремене начине обраде земље и гајења животиња. Велико интересовање младих привукли су прилози Милека Ј. Пеураче у часопису *Јужнословенска искра* о начину функционисања радио-станице, радио-пријемника и преносу радио-таласа.

Седмој групи УДК индекса 7 – *Уметност. Забава. Спорт* припада 155 библиографских јединица. Подизање споменика херојима из Првог светског рата доприносило је очувању националне свести народа. Област архитектуре доноси прилоге о изградњи цркава, студентских домова и традиционалних српских кућа. Средишње стране часописа *Јужнословенска искра* садржале су фотографије природних лепота и културно-историјских знаменитости. Појава тон-филма привлачила је пажњу младих, па периодика доноси прилоге о едукативној улози филма, као и филмске критике приказаних остварења. Већина омладинских часописа има шаховску рубрику која доприноси развоју интелектуалних способности младих. Соколски покрет је имао велики број присталица у Краљевини Југославији. Омладинска периодика доноси извештаје са соколских слетова одржаних у земљи и иностранству. У периоду између два светска рата велики број младих почиње да се бави спортским активностима, а то је наишло на оштре критике јавности. Будућност новоосноване југословенске државе зависила је од прегашања младих, а бављење спортом сматрало се друштвеном неодговорношћу.

У осмој групи УДК индекса 8 – *Филологија. Књижевност* налази се 1012 библиографских јединица. Аналитичка библиографија бележи свега неколико прилога о језику што доказује да је књижевност привлачила већу пажњу, него филологија. Књижевна удружења средошколаца и студената окупљала су младе који су желели да развијају свој књижевни таленат. У циљу културно-просветног препорода народа организоване су бројне књижевне вечери. Већина омладинских часописа објављивали су на својим странама песме, приповетке, путописе и сећања, као и критике књижевних дела.

Деветој групи УДК индекса 9 – *Археологија. Географија. Биографије. Историја* припада 127 библиографских јединица. Десетак

библиографских јединица доноси приказе природних лепота из различитих крајева земље. Омладинска периодика објављује биографије јавних личности у жељи да њихови примери едукативно делују на младе нараштаје.

Поредећи заступљеност различитих тема може се констатовати да је најдоминантније књижевно стваралаштво младих, чак 1012 библиографских јединица. Такође, њихова интересовања привлачила су актуелна политичка и друштвена догађања што се огледа у 859 библиографских јединица. Изненађујуће мало чланака, тек десетак, бави се културном историјом Србије, а то се може објаснити настојањима да се изгради јединствен југословенски дух и да се кохезија југословенских народа оствари на потискивању појединачних националних идентитета.

Закључак

Омладинска међуратна периодика представља аутентично сведочанство великих друштвених превирања, а њене, сада већ трошне странице чувају непроцењиво богатство информација о животу и раду младих људи тога доба.

Промена друштвеног уређења 1945. године потиснула је у заборав многе личности које су дале немерљив допринос напретку југословенског друштва, па су кроз овај рад добиле прилику да њихово дело буде адекватно вредновано и представљено широј научној и стручној јавности, јер „библиографија није мртво слово на папиру, она је активни сведок историје и културе једног народа.”¹⁸

У раду се истиче значај улоге омладинске међуратне периодике у промовисању јединствене југословенске нације на темељима традиционалних вредности које су полако ишчезавале под притиском агресивних нових идеологија и страних културних образаца.

На основу проучавања чланака у часописима, у раду су понуђене нове перспективе и виђења деловање страних идеологија које су пресудно утицале на дестабилизацију тек основане државе, као и на урушавање српског националног бића.

¹⁸ Александра Вранеш, „Библиографија – сегмент синтезе и националних културних идентитета”, у *Српска национална библиографија* (Београд: Народна библиотека Србије, 2014).

Мултиаспектном сагледавању друштвених прилика доприноси равномерна хронолошка и територијална заступљеност часописа у аналитичкој библиографији. Изабрани часописи су излазили у Београду, Загребу, Сарајеву, Вршцу и Паризу, током читавог међуратног периода.

Аналитичка и анотирана библиографија омладинске међуратне периодике је допринела употпуњавању националне аналитичке библиографије.

Литература:

1. Dragović, Vuk. *Srpska štampa između dva rata I: osnova za bibliografiju srpske periodike 1915-1945*. Beograd: Srpska akademija nauka, 1956. (na ćirilici)
2. Kisić, Milica i Branka Bulatović. *Srpska štampa: 1768. do 1995. godine: istorijsko-bibliografski pregled*. Beograd: Medija centar, 1996. (na ćirilici)
3. Vraneš, Aleksandra. „Bibliografija – segment sinteze i nacionalnih kulturnih identiteta”. U *Srpska nacionalna bibliografija*, 21-26. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2014. (na ćirilici)

Radmila N. Tasić
Belgrade City Library
radmila.tasic@gmail.com

METHODOLOGY OF ANALYTICAL AND ANNOTATED BIBLIOGRAPHY YOUTH INTERWAR PERIODICALS

Summary: This paper presents the methodology of creating an analytical and annotated bibliography of interwar youth periodicals, as well as a detailed analysis of bibliographic units according to UDC groups. The bibliography was made *de visu*, according to the *International Standard Bibliographic Description of the Components*. According to the topics presented, it can be concluded that the interests of young people of the interwar era were focused on literature and current political events in the country and the world, and that the promotion of the idea of "integral Yugoslavism" was carried out simultaneously with the suppression of the right to express "tribal" national and cultural identities. The dominant topic that was vigorously discussed on the pages of the youth periodical was the attitude of the youth towards work, their moral values and social responsibility towards the future of the country. Also, the different living and working conditions of young people in the countryside and in the city led to their mutual misunderstanding and opposing views. Since the end of the Great War and the outbreak of the Second World War, the Yugoslav idea had a decreasing number of supporters, and nationalism grew stronger throughout the territory of the Kingdom of Yugoslavia.

Keywords: youth periodicals, analytical bibliography, annotated bibliography, yugoslav idea.

Примљено: 09.09.2024.

Прихваћено за објављивање: 15.11.2024.